

Motion till riksdagen 2022/23:2090

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

En familjepolitik för alla barns rätt till sina föräldrar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa föräldrafullmakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa utökade möjligheter till adoption och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa begränsade möjligheter att väcka talan om hävande av föräldraskap och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses vid surrogatarrangemang och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under Miljöpartiets tid i regering tillsattes två utredningar som kan få stor betydelse för att säkerställa att alla barn har rätt till sina föräldrar, oavsett hur deras familjer ser ut och oavsett hur barnen har tillkommit. Utredningarna har också förslag som syftar till att säkerställa att alla familjer behandlas jämlikt. Det är av största vikt att förslag från dessa utredningar behandlas och tas vidare.

I SOU 2022:38 *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv*, som är ute på remissbehandling till och med januari 2023, läggs ett stort antal förslag fram. Miljöpartiet anser att många av dessa förslag innebär förbättringar jämfört med den nuvarande lagstiftningen. Miljöpartiet vill särskilt betona vikten av att föräldrabalken görs könsneutral för att undvika de olika särregleringar som finns idag, vilket gjort lagstiftningen svåröverskådlig. Ytterst riskerar, med nuvarande ordning, en konsekvens bli att föräldraskapet till barn fastställs på ett felaktigt sätt utan att de berörda är medvetna om detta, och att det sedan kan hävas vid en eventuell konflikt mellan föräldrarna så att

barnet förlorar en förälder. Det är av stor vikt att det är tydligt för alla som berörs av lagstiftning att det är transparent vad som gäller i en viss situation.

Ett förslag från SOU 2022:38 är att införa det som utredningen kallar föräldrafullmakt, vilket kommer att underlätta för familjer med barn där andra än föräldrarna tar ett omfattande föräldraansvar. Miljöpartiet välkomnar utredningens förslag om att införa föräldrafullmakt. Miljöpartiet vill dessutom att fler än två personer ska kunna vara vårdnadshavare för ett barn, i de situationer där det är för barnets bästa, som till exempel när fyra personer i praktiken varit barnets sociala föräldrar sedan det tillkom.

Ett annat förslag från utredningen som Miljöpartiet särskilt välkomnar är utökade möjligheter till adoption. Utredningen föreslår att tidigare familjehemsföräldrar och personer som tidigare varit gifta eller sambo ska ha möjlighet att adoptera barn gemensamt även efter en separation. Detta är mycket positivt från ett barnperspektiv eftersom det gör att barnets bästa kan tas vara på i det enskilda fallet. Miljöpartiet vill dessutom i stället för att införa ytterligare undantag helt slopa krav på att vuxna ska ha en viss formell relationsstatus för att kunna få föräldrarelation till ett barn. Adoptivföräldrarnas relation kan i stället vara del i den allmänna bedömningen om en adoption är lämplig och till barnets bästa i det enskilda fallet.

Ytterligare ett förslag från samma utredning som Miljöpartiet särskilt vill uppmärksamma gäller förslaget om att begränsa möjligheterna till hävande av föräldraskap. Utredningen föreslår att för att ett föräldraskap ska kunna hävas måste talan väckas innan barnet fyller tre år. Detta är en rimlig begränsning, inte minst ur ett barnperspektiv för att skydda barnet mot att befintligt familjeliv bryts upp. Miljöpartiet vill dessutom se över regleringen om vem som ska anses som förälder vid assisterad befruktning för att minska risken för att föräldraskap hävs.

I SOU 2021:56 *Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall*, gavs förslag om reglering av föräldraskap i samkönade relationer i vissa internationella situationer. Dessa förslag har genomförts i prop. 2021/22:188 *Jämlika regler om föräldraskap i internationella situationer*. Förändringarna trädde i kraft 1 augusti 2022. Detta har lett till att flera barn har två rättsliga föräldrar i Sverige och också ökad jämlikhet mellan föräldrar i samkönade respektive olikkönade relationer, vilket Miljöpartiet välkomnar.

Däremot fattas övriga förslag från samma utredning som rör föräldraskap efter surrogatarrangemang utomlands. Barn är särskilt utsatta i samband med surrogatarrangemang. Det är därför angeläget att regeringen snarast även lägger fram förslag om internationella regler för erkännande av moderskap, vilket saknas i dag. Utredningen framför att svensk lagstiftning behöver anpassas så att barn i Sverige som har tillkommit efter ett surrogatarrangemang utomlands kan få rättsliga företrädare när det krävs för att säkerställa barnets rätt till privat- och familjeliv och barnets bästa. Samtidigt uppmuntrar de förslag som utredningen lämnar inte till kringgåenden av svensk lagstiftning eller till ökad omfattning av surrogatarrangemang i utlandet.

Utredningens förslag innebär att det rättsliga erkännandet i Sverige bör ske inom ramen för den befintliga adoptionslagstiftningen och att vissa bestämmelser om adoption därför inte ska gälla vid synnerliga skäl. Utredningens förslag i denna fråga utgick till stor del från två avgöranden i Högsta domstolen som uttalade att det var nödvändigt att erkänna en utländsk dom om moderskap, trots att det saknas lagstöd i Sverige för det, eftersom det inte fanns annat sätt att tillgodose barnets rätt till privat- och familjeliv och barnets bästa. Domstolen uttalade i sammanhanget att den negativa inställningen till surrogatmoderskap i Sverige inte i ett enskilt fall kan väga tyngre än principen om barnets

bästa och barnets rätt till privatliv. Miljöpartiet instämmer i den analysen. Det är av stor vikt att samhället säkerställer att barns rättigheter möts även i surrogatarrangemang. Barnet själv har ingen möjlighet att påverka hur det kommer till. Det är därför nödvändigt att utan dröjsmål lägga fram förslag i denna fråga.

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Amanda Lind (MP)

Janine Alm Ericson (MP)